

Honismereti komplex tehetségsegítő műhely megvalósulása Szekszárdon

2015 nyarán jelent meg egy pályázati lehetőség (NTP-KKI-B-15) a köznevelési és a kulturális intézményekben működő tehetséggondozó programok támogatására. A program (pályázati azonosító: NTP-KKI-B-15-0019) az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő lebonyolításában, a Nemzeti Tehetség Program keretében valósulhatott meg.¹ A Szekszárdi Garay János Gimnázium nagy örömmel olvasta a kiírást, ugyanis rögtön láttuk, hogy a pályázat jó lehetőséget biztosít egy tehetségsegítő program megvalósulásához

Gimnáziumunk akkreditált kiváló tehetségpont. Évfolyamonként általában négy párhuzamos osztályunk van, évtizedek óta nagy hangsúlyt fektetünk a komplex tehetséggondozásra. Nagyon fontos, hogy a munkaközösségeinkben a tanórai és tanórán kívüli formákat össze tudjuk hangolni a hatékonyság érdekében. A történelem munkaközösség évtizedek óta valamennyi fontos tantárgyi versenyen országos eredményekkel büszkélkedik, az általunk szervezett tehetséggondozó programokon tanulóink szép számban és nagy kedvvel vesznek részt. Iskolánkban hosszú idő óta működik humán specializációs csoport (9-10. évfolyamon két fakultációs óra). Az emelt szintű érettségi vizsgát is legnagyobb arányban ők választják, és a tantárgyi versenyeken indulók között is szép számban találhatjuk meg a humán csoport tagjait. Más tehetségsegítő programok mellett az iskolában 2009 óta működik honismereti szakkör, amelyen elsősorban a humán érdeklődésű tanulók és a humán specializációs csoport részvételére számítunk. A Garay Gimnázium jó kapcsolatot épített ki a honismeretben élenjáró helyi és országos szervezetekkel, például a Honismereti Szövetséggel és a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesülettel. Ennek szép példáját mutatta az elmúlt év nyarán együttes munkával szervezett XLIII. Országos Honismereti Akadémia, amelynek a városunk és a gimnáziumunk adott otthont, s diákjaink, illetve a szakköri tagok közül 40 tanuló vett részt a szervezésben és a lebonyolításban. A szakkör, amelynek a vezetését e sorok írója látja el, évek óta szervez múzeum- és közintézmény-látogatást, versenyeket, kirándulásokat, temetőlátogatást, s egyéb programokat.

2015 nyarán örömmel láttunk neki a program kidolgozásának: a megírt pályázat célja egy honismereti komplex tehetséggondozó és fejlesztő program megvalósítás lett.² Az alap gondolat, hogy a történelem alapórák (4 évfolyamos képzés során heti 2-2-3-4 óra) és a fakultációs órák (11-12. évfolyam 2-2óra) kevés lehetőséget biztosítanak az egyébként is feszített tananyag elsajátításán túl például múzeumlátogatásra, kirándulásra. A tehetséggondozó órák célja az általános történelmi műveltség, az órán tanultak kiterjesztése és elmélyítése, valamint az egyéni, családi, közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítása, illetve formálása. A honismeret, a közösségi hagyomány ápolása fontos szerepet jelent a hazaszeret ápolásában. Fontos, hogy a diákok megismerjék iskolájuk történelmét, Szekszárd és néhány fontosabb Tolna megyei helység nevezetességeit, népi hagyományait. A foglalkozások nyomán bővülnek a tanu-

¹ A pályázat megvalósítására 1 800 000 Ft-ot nyertünk.

² A programot vezető személy Dr. Gesztesi Enikő, aki 27 éve tanít, történelem-latin-ógörög szakos (PhD végzettségű, Bonis Bona Díjas [2015]), szaktanácsadó, az idegen nyelvi munkaközösség vezetője, a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesület elnöke, számos korábbi honismereti programunk megvalósítója, több publikációja jelent meg a honismerettel kapcsolatosan.

lók művelődéstörténeti ismeretei, fontossá válik a diákokban a nemzeti értékeink megbecsülése. E munkának jelentős szerepe van a tanulói személyiség fejlődésében, az értelmi, érzelmi, etikai és esztétikai nevelésében és társadalmi cselekedeteik tudatosulásában.³

A program a történelem munkaközösség munkájának keretén belül valósul meg. A cél Tolna megyetörténetének és honismereti értékeinek megismerése előadásokon, bemutatókon, játékos vetélkedőn, egy megyei tanulmányi úton és egy, a megye határain túli múzeumlátogatáson át. A műhely, amelyet évek óta részeiben már megvalósítottunk, 2015. szeptember 1. és 2016. május 15. között zajlott iskolánkban, egy 79 órás foglalkozásból álló, arányosan elosztott, a honismeret minden fontos szeletét magában foglaló programsorozatból tevődött össze, melynek keretében egy Tolna megyei kétnapos tanulmányutat, valamint egy, a megye határain túli egynapos múzeumlátogatást (Nagycenk, Pannonhalma) is megszervezhettünk.

A kötelező program egyhetente, több óra keretében végrehajtott programsor logikus láncolatára van felépítve, a fő programok a következők voltak: először megismerkedtünk az iskolánk múltjával, majd Szekszárd és Tolna megye történetével, a diákok egy-egy falutörténetet készítettek el, kiválasztva szüleik, nagyszüleik szülővárosát vagy lakhelyét, s mindezt prezentáció alkalmazásával mutatták be. Közben történelem szakos kollégáim segítségével és a gyerekekkel együtt egy játékos iskola- és várostörténeti vetélkedőt állítottunk össze a Kutatók Éjszakája városi programjainak sorában, melyet Szekszárd általános iskolásainak szerveztünk. A program hatalmas sikert aratott. Ezt követően egy iskolatörténeti témát dolgoztunk fel a Mezőkövesden október végén tartott XX. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémiára, s ebből három diák készített egy prezentációs bemutatót, illetve cikket is írt az anyagból.⁴ A diákok ezzel egy időben a pályázat kidolgozójának irányításával felkészültek a város nevezetességeiből, „kis idegenvezetők” váltak, s együtt jártuk be városunk nevezetességeit. Karácsony előtt beszéltünk az ünnepekről, ünnepi szokásokról, januárban megismerkedtünk a családfakutatással, felkerestük a Tolna Megyei Levéltárat, ahol a családfakészítés rejtelseibe nyertek bepillantást a tanulók, s maguk is elkészítették első családfáikat. Előadást hallgathattak Tolna megye mesterségeiről, s ellátogattunk egy kiváló mester, bőrdíszműves kis műhelyébe és boltjába, ahol saját szemükkel láthatták a lószerszámok kézi készítésének folyamatát. A nemzeti-ségek, különösen a svábok fontos szerepet játszanak a megyében, az ő történetükbe is bepillantottunk, majd ezzel kapcsolatosan a megyei viseleteket, különösen a sárközi viseletet csodálhattuk meg. Egy megye életéhez hozzátartozik a gazdasági élete, így sort kerítettünk Tolna megye mezőgazdasági és ipari tevékenységének ismertetésére is. A gimnázium hagyományosan március közepén tartja iskolai napjait. A Garay Napok folyamán tartott ismeretterjesztő előadások sorában egykori tanítványunk, Baltavári Tamás, a Történelmi Animációs Egyesület elnöke tartott nagy sikerű bemutatót az animáció szerepéről a történettanításban. Két nagy állami ünnepünk napján (október 23. és március 15.) részt vettünk és koszorúztunk a szekszárdi városi ünnepen, március 15-én a szekszárdi 48-asok sírjainál és gimnáziumalapító igazgatónk, Wigand János sírjánál koszorúztunk, mely sírokat előtte, egy délután rendbe hoztunk, és gyertyákat is gyújtottunk a síroknál. S végül, a programzárásaként a szekszárdi és Szekszárd környéki szakrális emlékek - keresztek, kiskápolnák – történeti kutatásáról beszéltünk, s kutatótársaimmal gyalogtúrát szerveztünk néhány híres szakrális emlékhely felkeresésére.

A tanév során folyamatosan megvalósuló program mellett két kiegészítő programot tervezünk. Az egynapos múzeumlátogatás keretében Nagycenkre utaztunk, s a legnagyobb magyar, Széchenyi István kastélyát látogattuk meg, megkoszorúztuk a sírját, ezzel is a nemzettudatot

³ A szerző az Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet által szervezett „Jó gyakorlatok a köznevelésben” című innovációs szakmai műhely keretében nagy sikerrel mutatta be a terveit 2015. szeptember 29-én Pécsen.

⁴ Gujás Enikő - Vecsei Vivien - Verebi Máté: Huszonhárom év egy főgimnázium élén: Wigand János, az iskolaalapító igazgató. Honismeret XLIV. 2016. 2. sz. 81-84.

igyekeztünk erősíteni a tanulóinkban. Visszafelé pedig a pannonhalmi bencés apátságot kerestük fel, amely a gimnáziumi tanulók számára szintén hatalmas élmény, hiszen gimnáziumunk nem egyházi intézmény, s a bencés kolostort tapasztalatunk szerint kevesen ismerik. A kétnapos múzeumlátogatás során több Tolna megyei települést látogattunk meg, így ez szervesen illeszkedett a kötelező foglalkozások munkatervébe. A tapasztalat az, hogy a diákok jobban ismernek távolabbi helyeket, mintsem a saját megyéjüket. Ezért olyan kétnapos programot állítottunk össze, melyben megyénk látnivalói közül sokat meg tudunk mutatni. Célunk, hogy változatos programon keresztül megismerhessük Tolna megyét (faluházait, vidéki múzeumait, tájházait, üzemelt stb.). Első nap az öcsényi Tájházat, Bátán a Fekete Gólya Házat és a Szivattyútelepet, Bátaszéken a Ciszterci Apátságot, a grábóci Szerb Templomot, a bonyhádi Völgységi Múzeumot, Závodon a Fachwerk házakat, a római katolikus templomot látogattunk meg. Dombóváron pedig a Fekete István Emlékmúzeumot, a Helytörténeti Gyűjteményt, a Kossuth-szoborparkot, végül a zsidó temetőt kerestük fel. Kis pihenő után, másnap Ozorán és Simontornyán (várak) át vezetett az út a Paksi Városi Múzeumba, majd a györkönyi Falumúzeum meglátogatása után az utolsó megállóhelyünk Medina volt, ahol a Helytörténeti Gyűjteményt és a Szerb Templomot csodálhattuk meg.

A fent vázolt pályázat megvalósítása során többféle módszert (komplexitás) alkalmaztunk, ezért a diákok sokszor hallgatták előadásokat, hiszen ezekből sokat tanulhatnak, példamutató és neves előadók segítették munkánkat. De szeretttük volna a lehető legtöbbször bevonni a munkába a tanítványokat: tanulói kiselőadásokat, bemutatókat kellett készíteniük, megtanulták a jó bemutató (pl. ppt.) készítését, s ezek nyomán az önálló előadást és a vitakultúrájukat fejlesztettük, idegenvezetőként dolgoztak. A versenyszervezés során önállóan kellett játékos és komolyabb feladatokat készíteniük a tanulóknak, melyeket megbeszéléseken átnéztünk, értékeltünk. Fontos az önálló anyagkeresés kialakítása a diákokban, ezért megismerkedtünk Szekszárd közművelődési intézményeivel, ahol szakemberek által kiadott feladatokat kellett megoldaniuk egyénileg, illetve csoportokban (kooperatív módszer). Ezeken kívül egy kutatási terület köré épülve a tudományos munkák elkészítésének mechanikájára is tanítottuk őket, s ennek segítségével kis dolgozatokat készítettek a diákok (lábjegyzet, irodalomjegyzék, tartalomjegyzék stb.). Tárgyasult eredményként a tanulók beszámolókat, rajzokat, kis eszközöket készítettek a kirándulások és múzeumlátogatás nyomán.

A változatos, sokféle módszert alkalmazó, sokoldalú programba kb. 20 diákot vontunk be. A tanulók 9-10. és 12. évfolyamosok, olyan diákok, akiket nap mint nap történelemből tanít a program kidolgozója; vannak matematika-fizika, komplex természettudományos csoportban, öt évfolyamos nyelvi előkészítő osztályban tanulók, illetve a 9. évfolyamos, humán csoport tanulói szinte kivétel nélkül – tehát életkoruk szerint 14-18/19 évesek. A diákok érdeklődési köre hasonló, mindannyian érdeklődnek a történelem és társadalomismeret tantárgyak iránt. Többen országos, illetve megyei eredményekkel rendelkeznek, akár már az általános iskolában, akár a középiskolában. Iskolánk tanárai is részt vállaltak a munkában,⁵ ezenkívül hivatalosan 12 szakember önkéntesként is csatlakozott, mindannyian elkötelezett támogatói a honismereti egyesületi munkának, szinte mindenkivel együtt dolgozunk a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesületben. Többen közülük közgyűjteményekben dolgoznak, feladatuknak tekintik a diákok honismereti tudásának gyarapítását, jól látják, hogy ezen ismeretek fejlesztésére ez a korosztály a legalkalmasabb, segítségükkel programunk minden területe lefedhetővé vált. Önkéntesen csatlakozott a gimnázium 4 egykori tanulója, egyetemistája is, akik publikációjuk, kutatásaik révén egy-egy terület jó ismerőit, bemutatójukkal jó példát mutatnak fiatalabb társaiknak.

5 A történelem munkaközösség tagjai: Huszárikné Böröcz Zsófia, Nagy László, Tóttós Gábor és Werner István 1-1 órában vettek részt a program megvalósításban.

Gimnáziumunk diákjai közül sok a motivált, a környezetére figyelő, érdeklődő, szorgalmas tanuló. Felfedezésük, megnyerésük és megtartásuk a honismereti mozgalomban hatalmas kihívás egy pedagógus számára, a velük való foglalkozás munkánk egyik legnehezebb, ugyanakkor leggyönyörűbb része. A tehetségazonosításuk és gondozásuk során pedig nagyon fontos, hogy az érdeklődésüknek, személyiségüknek leginkább megfelelő feladatokkal lássuk el őket. Úgy gondoljuk, hogy ebben a hatalmas innovatív programban minden diák talált valamit, amit magával visz, még akkor is, ha jövőjét nem a megyében tervezi. Reményeink szerint meglátták a diákok, hogy milyen csodák veszik körül őket szűkebb pátriájukban is, s a későbbiek során szeretettel fognak emlékezni az együttes programokra, s maguk is figyelni fognak környezetükre, az épített örökségre, a népi kultúrára. Ezzel a programmal ehhez szerettünk volna lehetőséget biztosítani diákjaink számára.

Gesztesi Enikő